

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร. อิศระ นิตินันท์ประภาส ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒๕/๒๕๕๕

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้มีคำสั่งยุบพรรคสังคมนิยมประชาชน

ประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง ได้ยื่นคำร้องลงวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๕* ต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้มีคำสั่งยุบพรรคสังคมนิยมประชาชน โดยชี้แจงข้อเท็จจริงดังต่อไปนี้

นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับแจ้งการตั้งพรรคสังคมนิยมประชาชนเป็นพรรคการเมือง โดยมีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

๑. วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าพรรคสังคมนิยมประชาชน ได้ยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง โดยเมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๓ ได้มีการประชุมจัดตั้งพรรคการเมือง ชื่อพรรคสังคมนิยมประชาชน ซึ่งมีคณะผู้จัดตั้งจำนวน ๒๐ คน เพื่อกำหนดนโยบายพรรค ขอบังคับพรรค และเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๗ คน

๒. วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ นายทะเบียนพรรคการเมือง ได้รับแจ้งการจัดตั้งพรรคสังคมนิยมประชาชน

๓. วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ พรรคสังคมนิยมประชาชนได้แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า นายอภิชาติ บุญมาก ขอลาออกจากตำแหน่งเลขาธิการพรรค ตั้งแต่วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๔ และนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคสังคมนิยมประชาชนดังกล่าว เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๔

๔. วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๔ พรรคสังคมนิยมประชาชนได้มีหนังสือแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรค ลำดับที่ ๑ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๕ หมู่ที่ ๕ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา มีคณะกรรมการสาขาพรรค จำนวน ๕ คน ตามแบบที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนด และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ตรวจสอบเอกสารที่พรรคสังคมนิยมประชาชนจัดส่งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว ดังนี้

* ส่งคำร้องโดยหนังสือที่ ลต ๐๐๐๔/๗๐๒ ลงวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๕

๔.๑ ไม่ปรากฏเอกสารหลักฐานที่แสดงว่าการจัดตั้งสาขาพรรคดังกล่าวเป็นไปตามกฎหมาย และข้อบังคับพรรคสังคมนิยมประชาชน จึงได้เสนอนายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาใช้อำนาจตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งนายทะเบียนพรรคการเมืองเห็นชอบ และแจ้งให้หัวหน้าพรรคสังคมนิยมประชาชนส่งเอกสารให้นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่พรรคสังคมนิยมประชาชนได้รับหนังสือจากนายทะเบียนพรรคการเมือง

๔.๒ วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๔ พรรคสังคมนิยมประชาชนได้แจ้งต่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ทางโทรสารและยังไม่ได้รับต้นฉบับ) โดยชี้แจงว่าพรรคสังคมนิยมประชาชนยังไม่สามารถติดต่อกับกรรมการสาขาดังกล่าว เพื่อขอให้จัดส่งสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้านได้ ภายในระยะเวลาที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนด จึงขอผ่อนผันการส่งเอกสาร ขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการของพรรคสังคมนิยมประชาชน

๕. วันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๔ พรรคสังคมนิยมประชาชนได้แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า ในคราวประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคสังคมนิยมประชาชน เมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ได้มีมติให้ยุบพรรคสังคมนิยมประชาชน เนื่องจากมีปัญหาในเรื่องการดำเนินงานของพรรคล่าช้า และมีอุปสรรคด้านการเงิน ซึ่งไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ และสำนักกิจการพรรคการเมือง ฯ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ตรวจสอบเอกสารที่พรรคสังคมนิยมประชาชนจัดส่งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว ดังนี้

๕.๑ ไม่ปรากฏเอกสารหลักฐานที่แสดงว่าพรรคสังคมนิยมประชาชนได้ดำเนินการ เพื่อยุบพรรคเป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับพรรคสังคมนิยมประชาชน จึงได้เสนอนายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาใช้อำนาจตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งนายทะเบียนพรรคการเมืองเห็นชอบ และได้แจ้งหัวหน้าพรรคสังคมนิยมประชาชนส่งคำชี้แจงและเอกสารเพิ่มเติมให้นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณา ภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่พรรคสังคมนิยมประชาชนได้รับหนังสือจากนายทะเบียนพรรคการเมือง

๕.๒ ขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการของพรรคสังคมนิยมประชาชน

กล่าวโดยสรุป ปรากฏว่า ภายหลังจากที่นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับแจ้งการจัดตั้งพรรคสังคมนิยมประชาชนแล้ว พรรคสังคมนิยมประชาชนมิได้ดำเนินการใดๆ เพื่อให้นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาแต่อย่างใด กล่าวคือ

๑. ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับแจ้งการจัดตั้งพรรคสังคมนิยมประชาชน คือ ภายในวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ที่พรรคสังคมนิยมประชาชนต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชี

รายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนดและมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕

๒. เมื่อครบกำหนดเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันดังกล่าวแล้วข้างต้น ปรากฏว่าพรรคสังคมนิยมประชาชน ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ กล่าวคือ ยังไม่มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อย ต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศ กำหนดและมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา

กรณีดังกล่าวเป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงยื่นคำร้อง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคสังคมนิยมประชาชน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง

ศาลรัฐธรรมนูญรับคำร้องดังกล่าวไว้ดำเนินการ และได้ส่งสำเนาคำร้องนั้นให้พรรคสังคมนิยม ประชาชนและชี้แจงตามข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑

พรรคสังคมนิยมประชาชน โดย นายชยยุทธ เงินไพโรจน์ หัวหน้าพรรคสังคมนิยมประชาชนได้มี คำชี้แจงลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๔๔ ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ความว่า

(๑) กรณีพรรคสังคมนิยมประชาชนแจ้งขอจัดตั้งสาขาพรรคลำดับที่ ๑ ที่บ้านเลขที่ ๕ หมู่ ๕ ตำบลกุดโบสถ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา มีคณะกรรมการสาขา ๕ คน นั้น ได้ปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ และคำแนะนำเกี่ยวกับการจัดตั้งพรรคการเมืองของคณะกรรมการการเลือกตั้งแล้ว ทุกประการ ต่อมานายทะเบียนแจ้งว่า พรรคส่งเอกสารไม่ครบ ได้แก่ สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน และสำเนาทะเบียนบ้านของกรรมการสาขาทั้ง ๕ คน จึงให้ดำเนินการภายใน ๑๕ วัน ซึ่งพรรคเห็นว่า เอกสารดังกล่าวไม่ได้ระบุไว้ในคู่มือการจัดตั้งพรรคการเมืองแต่อย่างใด จึงถือว่าเป็นข้อผิดพลาดของ คณะกรรมการการเลือกตั้ง

(๒) พรรคมิได้นิ่งนอนใจ ได้รับดำเนินการจัดส่งเอกสารตามที่ได้รับแจ้งต่อนายทะเบียน ภายในเวลา ๑๕ วัน โดยส่งเอกสารของคณะกรรมการสาขาครบถ้วนเพียง ๘ คน ขาดอยู่ ๑ คน ซึ่งพรรคยังไม่สามารถติดต่อได้เพราะย้ายที่ทำงาน ทางพรรคเกรงว่าจะส่งเอกสารที่ยังขาดอยู่ให้ นายทะเบียนไม่ทันกำหนด จึงโทรสารแจ้งขอเลื่อนการส่งเอกสารดังกล่าว แต่นายทะเบียนแจ้งว่า ยังไม่ได้รับต้นฉบับของโทรสาร ซึ่งพรรคไม่ทราบมาก่อนว่า การส่งโทรสารจะต้องส่งต้นฉบับไปด้วย เพราะเข้าใจว่าการส่งโทรสารนั้น เมื่อไปถึงผู้รับก็ถือว่าสมบูรณ์แล้ว

(๓) ขณะกำลังดำเนินการตาม (๑) และ (๒) พรรคเกิดปัญหาการเงินและกลายเป็นความขัดแย้งของคณะกรรมการบริหารพรรค จึงได้ประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคในวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๔๔ คณะกรรมการบริหารพรรคที่เหลือ จำนวน ๖ คน จึงลงมติให้ยุบพรรค ด้วยคะแนน ๔ ต่อ ๒ และมีหนังสือแจ้งนายทะเบียนขอยุติการเคลื่อนไหวหรือดำเนินการใดๆ

(๔) เนื่องจากพรรคยังไม่ได้ส่งจำนวนสมาชิก และจัดตั้งสาขา จึงไม่อาจเปิดประชุมใหญ่ของพรรค และยังไม่สามารถพิจารณาแต่งตั้งบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคได้ต้องถือเอาคณะกรรมการบริหารพรรคที่มีอยู่เป็นหลัก และเมื่อมีปัญหาภายในพรรคอย่างมาก จนต้องลงมติยุบพรรค พรรคก็ไม่อาจยื่นหยัดต่อไปได้ จึงขอประกาศยุบพรรคสังคมประชาชน ตามเหตุผลดังกล่าว

(๕) อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของพรรคสังคมประชาชนเป็นไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม ไม่มีเจตนาหลบหลีก หลีกเลียง ละเมิด หรือฝ่าฝืนระเบียบปฏิบัติหรือข้อบังคับใดๆ ของคณะกรรมการเลือกตั้ง หากการกระทำใดเป็นการผิดระเบียบ ข้อบังคับของคณะกรรมการเลือกตั้ง ก็เป็นด้วยความสับสนไม่เข้าใจ

พิจารณาแล้ว เห็นว่า การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาและมีคำสั่งยุบพรรคสังคมประชาชนดังกล่าวข้างต้น เป็นการปฏิบัติตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาและมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ดังที่ได้วินิจฉัยไว้ในคำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๔๑ (ของผู้ทำคำวินิจฉัย)

โดยที่มาตรา ๖๕ วรรคสอง ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ บัญญัติว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่าเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น” ดังนั้น ในการพิจารณาคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองดังกล่าว จึงต้องพิจารณาว่า มีเหตุใดเหตุหนึ่งตามที่ระบุไว้ในวรรคสอง ของมาตรา ๖๕ เกิดขึ้นกับพรรคสังคมประชาชน หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองประกอบกับคำชี้แจงของพรรคสังคมประชาชน ฟังได้ว่า ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคสังคมประชาชน พรรคสังคมประชาชนไม่ดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป และไม่ดำเนินการให้มีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา ซึ่งไม่เป็นไปตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบ

รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งบัญญัติว่า “ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ นายทะเบียนรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมือง พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและ จังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนดและมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา”

จึงฟังได้ว่า มีเหตุตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๖๕ (๕) กรณีไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ เกิดขึ้นกับพรรคสังคมนิยมตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง ฉะนั้น จึงวินิจฉัยให้มีคำสั่ง ยุบพรรคสังคมนิยม

ศาสตราจารย์ ดร. อิศระ นิตินันท์ประกาศ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ